

NHỮNG GIÁ TRỊ CỦA HƯỚNG TIẾP CẬN REGGIO EMILIA TRONG GIÁO DỤC MẦM NON VÀ MỘT SỐ ĐỀ XUẤT

Nguyễn Thị Thành^{1,3,+},
Nghiem Thị Dương²,
Trịnh Thị Xim³

¹Nghiên cứu sinh Trường Đại học Giáo dục - Đại học Quốc gia Hà Nội;

²Trường Đại học Giáo dục - Đại học Quốc gia Hà Nội;

³Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương

+Tác giả liên hệ • Email: hathanh1073@gmail.com

Article history

Received: 22/02/2024

Accepted: 28/3/2024

Published: 05/7/2024

Keywords

Preschool education, Reggio Emilia approach, learning environment, artistic activities

ABSTRACT

As preschool is a very important stage in children's comprehensive development, advanced preschool education is becoming a prominent topic in modern educational research. Reggio Emilia is a progressive approach to preschool education originally developed in Italy, with a philosophy that values the natural development of children through a diverse and stimulating learning environment. This article analyzes the values of the Reggio Emilia approach in the field of preschool education, pointing out the benefits the Reggio Emilia approach brings to the comprehensive development of children. Faced with the requirements for new educational innovation under the motto "learner-centered", the Reggio Emilia approach is highly appropriate and should be applied in preschool education in our country today to bring about an active learning environment, helping children maximize creativity, cooperation skills, initiative, and confidence.

1. Mở đầu

Hướng tiếp cận Reggio Emilia là một mô hình tiên tiến trong lĩnh vực giáo dục mầm non (GDMN). Nguyên tắc cơ bản của phương pháp này, từ việc coi trọng vai trò của môi trường học tập đến sự tôn trọng và khuyến khích sự sáng tạo của trẻ em đã làm nên tảng cho một hệ thống GDMN chất lượng và phù hợp với nhu cầu phát triển của trẻ nhằm hướng đến mục tiêu phát triển các tiềm năng của trẻ em, tăng cường các hoạt động trải nghiệm, tổ chức các hoạt động giáo dục dựa trên thuyết kiến tạo. Tiếp cận Reggio Emilia trong GDMN giúp trẻ không chỉ có cơ hội trở thành phiên bản tốt nhất của chính mình, mà còn trải qua hành trình trưởng thành ý nghĩa, giúp trẻ giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc.

Bài báo phân tích hướng tiếp cận Reggio Emilia trong GDMN, thông qua việc khám phá nguồn gốc và những giá trị cốt lõi, nguyên lý cơ bản và ảnh hưởng của phương pháp này; từ đó đưa ra một số đề xuất vận dụng những giá trị của hướng tiếp cận Reggio Emilia trong các trường mầm non ở Việt Nam. Hi vọng bài báo sẽ cung cấp cái nhìn toàn diện về hướng tiếp cận Reggio Emilia, đồng thời khơi gợi thảo luận và nghiên cứu tiếp tục về một trong những mô hình GDMN tiên tiến hiện nay.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Nguồn gốc của hướng tiếp cận Reggio Emilia

Hướng tiếp cận Reggio Emilia trong giáo dục xuất phát từ thành phố Reggio Emilia ở vùng Emilia-Romagna của Ý và được phát triển vào những năm 1940 và 1950, dưới sự lãnh đạo của nhà giáo Loris Malaguzzi và các cộng sự. Hệ thống giáo dục Reggio Emilia chú trọng vào việc tôn trọng các quyền lợi của trẻ em, đặc biệt là vai trò của việc học thông qua tương tác với môi trường xã hội và văn hóa xung quanh. Hướng tiếp cận này nhấn mạnh vào việc khuyến khích sự sáng tạo, tư duy độc lập và xây dựng kiến thức thông qua việc thực hành, nghiên cứu và giao tiếp. Reggio Emilia cũng rất đề cao việc sử dụng nhiều loại hình nghệ thuật và vật liệu tự nhiên để khuyến khích sự phát triển toàn diện của trẻ em (Vecchi, 2010; Edwards et al., 2012). Những trường mầm non ở Reggio Emilia, miền Bắc nước Ý đã được thế giới đánh giá là một hình mẫu của GDMN chất lượng cao, lấy trẻ làm trung tâm. Hướng tiếp cận này đã được hơn 140 quốc gia và vùng lãnh thổ trên thế giới áp dụng và phát triển trong các hệ thống giáo dục, trong đó có Việt Nam. Hàng ngàn người đã tới Reggio Emilia mỗi năm để học tập kinh nghiệm, tham quan triển lãm "Một trăm ngôn ngữ của trẻ em", hoặc tham gia những buổi tập huấn về hướng tiếp cận Reggio Emilia. Có nhiều GV của các nước như Mỹ, Anh, Canada... đến và tham gia vào quá trình giáo dục trẻ cùng với GV của các cơ sở GDMN Reggio Emilia. Rất nhiều nhà giáo dục đã học tập kinh nghiệm qua nghiên cứu các ấn phẩm được xuất bản

bởi tổ chức Reggio Children về hướng tiếp cận Reggio Emilia như sách, tạp chí, video để hiểu các giá trị cốt lõi của tiếp cận Reggio Emilia cũng như kinh nghiệm vận dụng vào bối cảnh GDMN mỗi quốc gia (Cadwell, 2018). Tác phẩm “Một trăm ngôn ngữ của trẻ em” của nhóm tác giả Edwards và cộng sự (2012) được đánh giá như một cuốn cẩm nang cho những nhà nghiên cứu tiếp cận Reggio Emilia trong GDMN bởi những trải nghiệm quý giá của họ trực tiếp với Malaguzzi và các nhà giáo dục Ý trong một khoảng thời gian dài tại chính các trường mầm non tại Reggio Emilia.

2.2. Giá trị cốt lõi của hướng tiếp cận Reggio Emilia trong giáo dục

Hướng tiếp cận Reggio Emilia được nhà sáng lập Loris Malaguzzi khái quát như sau: “*Tạo ra một trường học thân thiện, năng động, sáng tạo, đáng sống, có thể lập thành tài liệu và truyền thông, một nơi để nghiên cứu, học tập, ghi nhận và phản ánh, nơi trẻ em, GV và gia đình cảm thấy hài lòng là điểm đến của chúng ta*” (Reggio Children Approach, n.d.; Edwards et al., 2012).

Giá trị cốt lõi của tiếp cận Reggio Emilia thể hiện trong: - *Quan điểm về trẻ em, họ tôn trọng và nhìn nhận trẻ em là những cá nhân giàu tiềm năng, chủ động, sáng tạo*; - *Môi trường học tập của trẻ được coi là “người thầy thứ ba” của trẻ*; - *Nghệ thuật biểu đạt của trẻ qua “hàng trăm ngôn ngữ”, qua các hoạt động trong dự án học tập*; - *Vai trò của GV*; - *Mối quan hệ cộng đồng*; - *Tài liệu sư phạm* (Edwards et al., 2012).

Reggio Emilia là cách tiếp cận giáo dục dựa trên việc phát huy năng lực tiềm ẩn của trẻ, tôn trọng và yêu thương trẻ thơ, tạo điều kiện tốt nhất về môi trường để trẻ trải nghiệm và phát triển (Bùi Thị Việt và Trần Thị Kim Huệ, 2023). Trong quá trình giáo dục của Reggio Emilia, giáo dục nghệ thuật được coi là yếu tố trung tâm trong quá trình xây dựng kiến thức của trẻ; trải nghiệm thẩm mỹ được coi là yếu tố kích hoạt quá trình học tập. Theo Cutche (2013), GDMN tiếp cận Reggio Emilia khuyến khích sự phát triển sáng tạo và thẩm mỹ của trẻ em. Qua việc sử dụng nhiều ngôn ngữ biểu đạt như nghệ thuật, âm nhạc, diễn xuất và hình ảnh, trẻ em được khuyến khích để tự do khám phá, sáng tạo và diễn đạt ý tưởng của mình; qua đó phát triển trí tưởng tượng, kỹ năng tư duy không gian và sự nhạy bén với cái đẹp. Đặc điểm và giá trị cốt lõi của triết lý giáo dục Reggio Emilia góp phần thúc đẩy khả năng tự chủ của trẻ em, bằng cách tập trung vào các khía cạnh có liên quan đến trải nghiệm thẩm mỹ (Edwards et al., 2012; Manera, 2022). Các triết lý và phương pháp sư phạm của Reggio Emilia như được mô tả là biểu hiện của các phương pháp thực hành hiệu quả cao trong GDMN, phát huy tiềm năng sáng tạo và đề cao mối quan hệ giữa dân chủ và sáng tạo (Cutche, 2013).

2.2.1. Quan điểm về trẻ em theo hướng tiếp cận Reggio Emilia

Hướng tiếp cận Reggio Emilia là một triết lý giáo dục dựa trên hình ảnh của một đứa trẻ có tiềm năng phát triển mạnh mẽ, tự tin và một chủ thể có quyền; trẻ có cách học riêng của mình, học qua hàng trăm ngôn ngữ và phát triển trong mối quan hệ với những người khác. Trẻ được khuyến khích và tạo điều kiện để tự giải quyết vấn đề và thể hiện ý tưởng, cảm xúc của bản thân (Reggio Children Approach, n.d.; Nguyễn Thị Thành, 2022).

Các nhà giáo dục Reggio Emilia luôn nhìn nhận trẻ là một cá thể giàu tiềm năng và cần được khuyến khích để bộc lộ và phát triển. Nghiên cứu về tiềm năng của trẻ em, tác giả Edwards và cộng sự (2012) cung cấp một cái nhìn sâu sắc về cách trẻ em tư duy, học hỏi và phát triển trong môi trường giáo dục Reggio Emilia. Các hoạt động và hình ảnh thực tế từ các trường Reggio Emilia cho thấy sự đa dạng và tiềm năng của trẻ em, đó là một nơi đặc biệt, một nơi mà những trẻ em được khuyến khích phát triển trí tuệ, sự nhạy cảm và thuộc về một cộng đồng rộng lớn hơn, là một cộng đồng học tập, nơi trí óc và sự nhạy cảm được chia sẻ. Malaguzzi - người thầy đầu tiên của hướng tiếp cận này cho rằng: “*Bạn càng dành nhiều thời gian cho trẻ, bạn càng nhận thấy chúng tò mò về thế giới như thế nào và suy nghĩ của chúng nhạy bén như thế nào, ngay cả về những điều tinh tế nhất - những thứ thoát khỏi vật chất, để nhận biết, có hình thức nhất định và quy luật bất biến của vạn vật*” (Wurm, 2005, tr 22).

Nghiên cứu về các hoạt động thẩm mỹ và ngôn ngữ biểu đạt của trẻ, Malaguzzi, người sáng lập hướng tiếp cận Reggio Emilia cho rằng, trẻ có “Một trăm ngôn ngữ” biểu đạt. Trẻ không chỉ có ngôn ngữ nói như cách lâu nay người lớn, GV, phụ huynh và lối nghĩ thông thường đang quy chụp khi giao tiếp với trẻ. Trong thực tế trẻ học và biểu đạt qua nhiều cách như đóng kịch, nhập vai nhân vật, múa, hát, chơi nhạc cụ, vẽ, nặn, làm thơ, toán học, ... Điều này xảy ra khi việc học được phép diễn ra một cách sáng tạo, tự chủ và thông qua nhiều kênh khác nhau tùy theo trí thông minh, nhu cầu, sở thích, mức độ tò mò, kỹ năng quan sát và kỹ năng làm việc nhóm khác nhau của mỗi đứa trẻ (Edwards et al., 2012). Hướng tiếp cận này coi trọng vai trò của trẻ, các em chính là người tìm hiểu, người nắm bắt và thể hiện tư duy của mình thông qua việc tương tác với môi trường xã hội và văn hóa xung quanh. Trẻ được khuyến khích sự tự do và sáng tạo, điều đó giúp trẻ phát triển tư duy logic, khả năng giải quyết vấn đề và kỹ năng giao tiếp xã hội.

2.2.2. Môi trường học tập của trẻ

Trong hướng tiếp cận Reggio Emilia, môi trường học tập được coi là một phần không thể thiếu trong quá trình phát triển toàn diện và được coi là “người thầy thứ ba” của trẻ. Môi trường này không chỉ là nơi truyền đạt kiến thức mà còn là một không gian kích thích sự tò mò, khám phá và sáng tạo tự nhiên của trẻ. Theo Nguyễn Thị Thành (2022), môi trường trong hoạt động Reggio được thể hiện bởi nhiều yếu tố, từ không gian, môi trường học tập trong các điều kiện cụ thể khác nhau, được xây dựng trong mối quan hệ với trẻ, với GV, với cộng đồng. Đặc biệt, môi trường học tập theo hướng Reggio Emilia cũng thường có khu vực ngoài trời hoặc khu vườn, nơi trẻ em có cơ hội tiếp xúc với thiên nhiên và thực hiện các hoạt động ngoại khoá, khuyến khích sự kết nối với môi trường tự nhiên.

Ngoài ra, khu vực thực hành nghệ thuật (xưởng nghệ thuật) cũng là một phần quan trọng trong môi trường học tập này, nơi trẻ em được khuyến khích sử dụng các nguyên liệu nghệ thuật đa dạng để thể hiện sự sáng tạo của mình và phát triển kỹ năng thẩm mỹ. Có thể thấy, môi trường học tập theo hướng Reggio Emilia không chỉ là nơi trẻ em tiếp nhận kiến thức mà còn là một nền tảng để phát triển sự tự chủ, sáng tạo và khám phá một cách tự nhiên và tích cực, là điều kiện cho sự phát triển toàn diện của trẻ em trong một môi trường học tập đầy cảm hứng và ý nghĩa.

2.2.3. Dự án học tập của trẻ và vai trò của giáo viên

Dự án học tập của trẻ theo hướng tiếp cận Reggio Emilia là một phần quan trọng trong việc tạo ra một môi trường học tập phát triển và đa chiều cho trẻ em. Dự án này không chỉ là quá trình giảng dạy mà còn là một cách tiếp cận động lực và sáng tạo, thúc đẩy sự phát triển toàn diện của trẻ em thông qua việc thực hiện các hoạt động thực tế và nghệ thuật. Trẻ em được khuyến khích tham gia vào các hoạt động học tập dựa trên sự tò mò, khám phá và tương tác xã hội. Thay vì tập trung vào việc truyền đạt kiến thức, dự án học tập Reggio Emilia tạo điều kiện cho trẻ em tham gia vào các hoạt động năng động và tích cực, từ việc nghiên cứu về chủ đề nào đó, xây dựng các dự án nhỏ, đến việc sử dụng nhiều loại tư liệu và nguồn lực khác nhau để thể hiện ý tưởng của mình (Reggio Children and Project Zero, 2001). Với Reggio Emilia, trẻ em không chỉ là đối tượng của quá trình giảng dạy mà còn là những người tham gia tích cực vào việc xây dựng kiến thức và môi trường học tập và quyết định về quá trình học tập của mình của mình. Trẻ biểu đạt những hiểu biết và sáng tạo của mình qua hàng trăm ngôn ngữ và thông qua các dự án do chính trẻ tham gia từ bước đầu tiên. Tính linh hoạt và đa dạng là những đặc điểm quan trọng của dự án học tập Reggio Emilia, cho phép trẻ em thể hiện sự sáng tạo và khám phá một cách tự nhiên, đồng thời xây dựng nền tảng vững chắc cho sự phát triển toàn diện trong tương lai.

Nghiên cứu của Edwards và cộng sự (2012) đã nhấn mạnh vai trò quan trọng của GV trong việc hỗ trợ sự phát triển của trẻ em theo tiếp cận Reggio Emilia. GV đóng vai trò như là người truyền cảm hứng, hướng dẫn và tạo điều kiện để trẻ em khám phá và biểu đạt các ngôn ngữ của mình. Sự hỗ trợ từ GV và mối quan hệ tương tác giữa GV và trẻ em có ảnh hưởng đáng kể đến sự phát triển của trẻ. GV thực hành Reggio Emilia là những người bạn đồng hành và học hỏi cùng trẻ em, họ không ngừng quan sát, ghi chép và lắng nghe trẻ thông qua các hoạt động của trẻ, các hoạt động riêng lẻ hoặc hoạt động nằm trong dự án được lặp lại theo các vòng xoắn ốc, họ luôn thử nghiệm, thay đổi các cách thức làm việc với trẻ, cách thực nghiệm này để tìm kiếm các kết quả ngày một tốt hơn.

2.2.4. Giáo dục thẩm mỹ trong trường mầm non theo tiếp cận Reggio Emilia

Hướng tiếp cận Reggio Emilia đặc biệt coi trọng vai trò của nghệ thuật trong GDMN. Sức mạnh biểu đạt đa dạng “một trăm ngôn ngữ” của trẻ em được coi là nền tảng quan trọng cho việc phát triển toàn diện của trẻ. Giáo dục thẩm mỹ luôn đi đôi với mọi hoạt động của trẻ, không thể tách rời khỏi các tình huống vì bản năng con người tự nhiên yêu thích và hướng tới giá trị của cái đẹp. Nhiệm vụ của GV là kết hợp các giá trị thẩm mỹ trong mọi hoạt động giáo dục (Vecchi, 2010; Trần Thị Hằng, 2017).

Trong triết lý Reggio Emilia, giáo dục nghệ thuật được coi là yếu tố trung tâm để xây dựng kiến thức của trẻ và trải nghiệm thẩm mỹ được coi là yếu tố kích hoạt quá trình học tập (Manera, 2022). Môi trường giáo dục Reggio Emilia đặc biệt chú trọng giáo dục thẩm mỹ và khám phá các ngôn ngữ và kỹ thuật nghệ thuật. Tác giả Inan (2009) đánh giá, nghệ thuật đã hỗ trợ tư duy và trải nghiệm của trẻ em trong mọi lĩnh vực sáng tạo tri thức. Trong các dự án học tập, trẻ em đã có nhiều hoạt động thẩm mỹ mang đầy dấu ấn và hạnh phúc “*Các dự án được phát triển trong trường mầm non lấy cảm hứng từ Reggio Emilia chứng minh rằng các dự án khoa học nghệ thuật không chỉ đẹp về mặt thẩm mỹ mà còn chứa đầy thông tin khoa học và sử dụng các kỹ năng xử lý khoa học, đồng thời mang tính giao tiếp về mặt phản xạ và tư duy sâu sắc của trẻ*” (tr 6).

Theo tiếp cận Reggio Emilia, nghệ thuật thẩm mỹ cho trẻ không chỉ giới hạn trong việc vẽ tranh hay làm đồ thủ công, mà còn bao gồm việc sáng tạo, thể hiện thông qua nhiều hình thức khác nhau như âm nhạc, diễn kịch, xây dựng, điêu khắc và nhiều hoạt động sáng tạo khác liên quan đến thẩm mỹ. Tác giả Wurm (2005) đã cho rằng, “*Nghệ*

thuật sáng tạo đường như xuất hiện từ nhiều trải nghiệm, cùng với sự phát triển các nguồn lực cá nhân được hỗ trợ tốt, bao gồm cảm giác tự do mạo hiểm vượt ra ngoài những điều đã biết". Trẻ em được khuyến khích khám phá và sử dụng các phương tiện nghệ thuật để biểu đạt ý tưởng, cảm xúc và ý nghĩa của mình. Việc tham gia vào các hoạt động nghệ thuật thẩm mỹ có thể giúp trẻ phát triển trí thông minh đa dạng, sáng tạo, khám phá khả năng sáng tạo và khám phá thế giới xung quanh. Trong triết lý giáo dục Reggio Emilia, nghệ thuật thẩm mỹ không chỉ là một môn học riêng lẻ, mà là một phương tiện để trẻ em thể hiện và phát triển tư duy sáng tạo của mình thông qua nhiều hình thức khác nhau (Yuntina, 2019, tr 268).

Đối với tiếp cận Reggio Emilia, giáo dục nghệ thuật được coi là yếu tố trung tâm trong quá trình xây dựng kiến thức của trẻ. Atelier (Xưởng nghệ thuật) là nơi kết nối chặt chẽ với các môi trường trường học khác, nhằm mục đích thúc đẩy khả năng tự chủ của trẻ em bằng cách cho phép chúng khám phá ngôn ngữ tạo hình và biểu cảm với sự kết hợp chặt chẽ với ngôn ngữ, cơ thể và logic. Từ góc độ này, ngôn ngữ hình ảnh và nghệ thuật được coi là phương tiện tìm hiểu thế giới và là phương tiện hỗ trợ trẻ em trong quá trình nhận thức và biểu cảm. Trong hoạt động tạo hình, trẻ được khuyến khích sáng tạo và thể hiện ý tưởng của mình thông qua việc sử dụng các vật liệu khác nhau như cát, nước màu, giấy và các nguyên vật liệu tái chế. Thông qua việc này, trẻ học cách biểu đạt ý tưởng của mình và phát triển khả năng tư duy sáng tạo.

Hoạt động âm nhạc được tích hợp trong hệ thống Reggio Emilia. Âm nhạc là một phần không thể thiếu trong môi trường học tập của trẻ nhỏ. Từ việc hát những bài hát đơn giản đến việc tham gia vào các hoạt động âm nhạc như vỗ nhịp, chơi nhạc cụ đơn giản, trẻ được khuyến khích phát triển khả năng nhận biết âm nhạc, nhịp điệu và khả năng giao tiếp qua âm nhạc, tạo cơ hội cho trẻ em tự thể hiện qua âm nhạc (Edwards et al., 2012). Đóng kịch là một hoạt động thú vị khác mà trẻ được tham gia trong các trường Reggio Emilia. Thông qua việc đóng vai và thể hiện các tình huống khác nhau, trẻ học được cách diễn đạt cảm xúc, làm việc nhóm và xây dựng kỹ năng xã hội. Loris Malaguzzi, nhà sáng lập và triết gia giáo dục của hướng tiếp cận Reggio Emilia đã có đóng góp quan trọng vào việc thúc đẩy hoạt động đóng kịch trong môi trường giáo dục Reggio Emilia và coi đó là một phương pháp quan trọng để trẻ em thể hiện sáng tạo và khám phá thế giới xung quanh.

Qua việc sử dụng nhiều ngôn ngữ biểu đạt như mỹ thuật, âm nhạc, diễn xuất và hình ảnh, trẻ em được khuyến khích để tự do khám phá, sáng tạo và diễn đạt ý tưởng của mình. Tham gia vào các hoạt động thẩm mỹ một cách chủ động giúp trẻ phát triển trí tưởng tượng, kỹ năng tư duy không gian và sự nhạy bén với cái đẹp (Edwards et al., 2012).

2.2.5. *Mối quan hệ cộng đồng*

Hợp tác và mối quan hệ cộng đồng trong tiếp cận Reggio Emilia là một khía cạnh quan trọng của phương pháp giáo dục này. Cộng đồng được hiểu là sự tương tác và hợp tác giữa nhiều đối tượng khác nhau trong dự án giáo dục, trong đó, mối quan hệ giữa GV, trẻ em, phụ huynh là mối quan hệ hai chiều, mọi người thực sự lắng nghe và tôn trọng ý kiến của nhau, cùng hợp tác, chia sẻ (Edwards et al., 1990).

Phụ huynh đóng vai trò then chốt trong tiếp cận này, không chỉ là người thực hiện mà còn là đối tác của trường học trong việc theo dõi và hỗ trợ sự phát triển của con cái mình. Họ thường tham gia vào các buổi họp, hoạt động cộng đồng và các dự án giáo dục để chia sẻ kinh nghiệm và quan điểm. GV và nhân viên của trường Reggio Emilia có vai trò quan trọng trong việc thiết lập mối quan hệ với trẻ em và phụ huynh. Họ không chỉ là người hướng dẫn, theo dõi và hỗ trợ sự học tập và phát triển của trẻ em mà còn là những nhân tố chính trong việc tạo điều kiện cho sự hợp tác và giao tiếp hiệu quả giữa các thành viên trong cộng đồng giáo dục.

Cộng đồng địa phương là một nguồn tài nguyên quan trọng cho quá trình giáo dục. Trường học có thể hợp tác với các tổ chức phi lợi nhuận, doanh nghiệp, nghệ sĩ, và những người khác trong cộng đồng để tạo cơ hội học tập và trải nghiệm cho trẻ em. Các chuyên gia và nhà nghiên cứu là người cung cấp kiến thức, sự hiểu biết và cách áp dụng chúng trong thực tế. Edwards và cộng sự (1990) đã quan sát, trải nghiệm những buổi trao đổi thường xuyên giữa các GV, các nhà nghiên cứu, phụ huynh với Loris Malaguzzi, có những cuộc trao đổi gay gắt xung quanh các vấn đề về hoạt động của trẻ em, những diễn giải, quan điểm về những vấn đề họ thu nhận được từ trẻ để hiểu hơn suy nghĩ, tư duy, mong muốn của trẻ em nhằm đưa ra các gợi ý có giá trị để làm việc với trẻ. Có thể thấy, trong tiếp cận giáo dục Reggio Emilia thì GV và những nhà nghiên cứu, kể cả phụ huynh và cộng đồng luôn làm việc chặt chẽ với nhau và đồng hành với trẻ em.

2.2.6. *Tập hợp tài liệu sư phạm (tư liệu hóa hoạt động giáo dục)*

Trong hướng tiếp cận Reggio Emilia, việc tư liệu hóa hoạt động giáo dục và đánh giá trẻ có mối quan hệ mật thiết với nhau (Nguyễn Thị Thành, 2022). Việc tập hợp tài liệu sư phạm theo phương pháp Reggio Emilia là một phần không thể thiếu trong quá trình xây dựng và phát triển môi trường học tập sáng tạo và đa chiều cho trẻ nhỏ. Tài

liệu sư phạm không chỉ là bản ghi chép về các hoạt động giáo dục và quan sát của trẻ, mà còn là nơi thể hiện sự sáng tạo và tiến triển của cả cộng đồng GV và trẻ. Từ những ghi chú đơn giản, các bức tranh đến video và bài viết phản ánh các dự án và trải nghiệm thực tế, tài liệu sư phạm là không gian đa dạng và phong phú, là tài liệu cung cấp cho GV, các nhà sư phạm công cụ để họ đánh giá, phân tích, đưa ra các quan điểm để từ đó cải thiện cách thức tổ chức với trẻ em. Mặt khác, tài liệu sư phạm cũng mang đến thông tin cập nhật, đáng tin cậy cho phụ huynh và cộng đồng, tạo ra cơ hội cho sự chia sẻ kiến thức và kinh nghiệm giữa các thành viên trong cộng đồng giáo dục. Điều này giúp mỗi GV không chỉ làm việc độc lập mà còn hòa mình vào một môi trường học tập hợp tác và thú vị. Hơn nữa, tài liệu sư phạm còn đóng vai trò quan trọng trong việc tạo sự kết nối giữa nhà trường, phụ huynh và cộng đồng. Những thông tin được chia sẻ từ tài liệu sư phạm giúp phụ huynh hiểu rõ hơn về quy trình giáo dục và sự phát triển của con em mình, từ đó tạo ra sự ủng hộ và hợp tác giữa nhà trường và gia đình. Theo Cutche (2013, tr 322), “*Tài liệu học tập được coi là ưu tiên để hiển thị việc học và theo dõi quá trình học vì mục đích phát triển chuyên môn, để lập kế hoạch hướng dẫn chương trình giảng dạy và - quan trọng là để phản ánh*”.

2.3. Một số đề xuất vận dụng hướng tiếp cận Reggio Emilia trong các trường mầm non ở Việt Nam

Với những giá trị ưu việt trong triết lý giáo dục của mình, hướng tiếp cận Reggio Emilia có nhiều sự tương đồng với quan điểm GDMN của Bộ GD-ĐT, là “lấy trẻ làm trung tâm” (Trịnh Thị Xim, 2021), phù hợp với yêu cầu về phương pháp GDMN “tạo điều kiện cho trẻ được trải nghiệm, tìm tòi, khám phá môi trường xung quanh dưới nhiều hình thức đa dạng, đáp ứng nhu cầu, hứng thú của trẻ theo phương châm “chơi mà học, học bằng chơi”... nhằm kích thích và tạo cơ hội cho trẻ tích cực khám phá, thử nghiệm và sáng tạo ở các khu vực hoạt động một cách vui vẻ” (Bộ GD-ĐT, 2021), mang lại nhiều lợi ích cho sự phát triển toàn diện của trẻ nhỏ. Vì vậy, chúng tôi đề xuất một số hướng vận dụng cụ thể hướng tiếp cận Reggio Emilia trong GDMN ở Việt Nam như sau:

- *Tạo ra môi trường học tập kích thích sáng tạo:* Môi trường trong hướng tiếp cận Reggio Emilia đóng vai trò là “người thầy thứ ba”, có vai trò đặc biệt quan trọng trong quá trình trẻ khám phá thế giới xung quanh. Vì vậy, các trường mầm non cần thiết kế môi trường học tập đa dạng, sáng tạo và thú vị để khuyến khích trẻ em tham gia vào các hoạt động học tập, nhất là các hoạt động nghệ thuật. Sử dụng vật liệu tự nhiên và đa dạng, không gian mở, góc chơi được thiết kế linh hoạt để thúc đẩy sự sáng tạo và khám phá của trẻ.

Trong môi trường đó, trẻ em cần được tôn trọng và khuyến khích bộc lộ, phát triển các tiềm năng của mỗi nhân trẻ để hình thành sự tự tin ngay khi bắt đầu hành trình giáo dục. Điều này cũng giúp trẻ hình thành mối quan hệ thân thiện, tích cực và tôn trọng những người xung quanh, đồng thời trẻ hiểu được tầm quan trọng của cộng đồng, lợi ích của việc phối hợp và giao tiếp hiệu quả.

- *Tăng cường vai trò của phụ huynh:* Vai trò của phụ huynh cần được đề cao, họ luôn được khuyến khích tham gia tích cực vào quá trình giáo dục của con em mình. Các buổi gặp gỡ, hội thảo, hoạt động thực hành, các dự án học tập cùng con sẽ giúp tạo ra một cộng đồng hỗ trợ trong việc nuôi dưỡng và phát triển con cái.

- *Thúc đẩy sự tự chủ và tư duy sáng tạo:* Tiếp cận Reggio Emilia đề cao vai trò của trẻ em trong quá trình học tập. Các hoạt động dựa trên sự tò mò, thử nghiệm và tự sáng tạo của trẻ sẽ được khuyến khích, giúp phát triển khả năng tự chủ và tư duy logic. Do đó, cần tổ chức hoạt động nghệ thuật cho trẻ trong cả các dạng hoạt động: Học tập, vui chơi, lao động; tạo ra một môi trường của cái đẹp.

- *Xây dựng mối quan hệ đồng hành:* GV không chỉ đóng vai trò là người hướng dẫn mà còn là người đồng hành cùng trẻ trong quá trình khám phá và học hỏi. Việc thiết lập mối quan hệ gần gũi, tôn trọng và tin tưởng giữa GV và trẻ em là yếu tố quan trọng trong tiếp cận này.

- *Chú trọng vào việc ghi nhận và chia sẻ kinh nghiệm:* Việc ghi chép, quan sát và chia sẻ kinh nghiệm là cách để nâng cao chất lượng giáo dục và là cơ sở quan trọng trong đánh giá sự phát triển của trẻ. GV nên thường xuyên ghi lại những quan sát, trải nghiệm và ý tưởng trong quá trình giảng dạy để cùng nhau học hỏi và phát triển.

- *Tạo cơ hội học hỏi liên ngành:* Hợp tác với các chuyên gia, nhà nghiên cứu và những người có kinh nghiệm trong lĩnh vực giáo dục có thể mang lại những góc nhìn mới mẻ và kiến thức sâu sắc về GDMN theo hướng tiếp cận Reggio Emilia.

Tóm lại, việc áp dụng tiếp cận Reggio Emilia trong GDMN ở Việt Nam cần sự hợp tác chặt chẽ giữa GV, phụ huynh và cộng đồng, cũng như sự cam kết vào việc tạo ra một môi trường học tập đa dạng và thú vị, đem lại hạnh phúc và góp phần phát triển toàn diện cho trẻ.

3. Kết luận

Bài báo đã phân tích các giá trị của hướng tiếp cận Reggio Emilia trong lĩnh vực GDMN. Những nét đặc trưng và phương pháp giáo dục độc đáo của Reggio Emilia đã đem lại ảnh hưởng tích cực cho sự phát triển toàn diện của

trẻ. Một trong những giá trị cốt lõi của hướng tiếp cận Reggio Emilia là việc coi trọng sự phát triển tự nhiên của trẻ em thông qua một môi trường học kích thích và đa dạng. Bằng cách tạo ra các trải nghiệm học tập thực tế và hấp dẫn, phương pháp này khuyến khích sự tò mò và sáng tạo của trẻ em, khuyến khích sự tương tác và hợp tác, qua đó giúp trẻ phát triển các kỹ năng quan trọng như tư duy logic, giải quyết vấn đề, khám phá thế giới xung quanh, giúp phát triển kỹ năng giao tiếp xã hội và khả năng làm việc nhóm từ khi còn nhỏ. Hơn nữa, hướng tiếp cận Reggio Emilia cũng đặc biệt chú trọng vào vai trò của ngôn ngữ và nghệ thuật trong quá trình giáo dục, khuyến khích trẻ thể hiện ý tưởng một cách tự do và sáng tạo, giúp phát triển kỹ năng giao tiếp và đặc biệt là còn tạo ra một môi trường thú vị, đem đến động lực học tập và khám phá cho trẻ. GV trong hệ thống Reggio Emilia đóng vai trò là người khích lệ và hỗ trợ trẻ em trong quá trình khám phá và học hỏi, từ đó thúc đẩy sự phát triển toàn diện của trẻ. Điều này không chỉ làm cho quá trình học tập trở nên sinh động mà còn giúp trẻ em hình thành những giá trị xã hội quan trọng. Vì vậy, việc nghiên cứu và vận dụng những giá trị ưu việt của tiếp cận Reggio Emilia trong lĩnh vực GDMN ở nước ta là hoàn toàn phù hợp và cần thiết.

Tài liệu tham khảo

- Bùi Thị Việt, Trần Thị Kim Huệ (2023). Thực trạng và biện pháp tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ 5-6 tuổi theo phương pháp Reggio Emilia ở một số trường mầm non thành phố Trà Vinh, tỉnh Trà Vinh. *Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 9*, 207-213.
- Cadwell, L. B. (2018). *Phương pháp giáo dục Reggio Emilia* (An Vi dịch). NXB Lao động.
- Cutche, A. (2013). *Art Spoken Here: Reggio Emilia for the Big Kids*. NSEAD/John Wiley & Sons.
- Edwards, C., Gandini, C., & Forman, G. (2012). *The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach Advanced reflections*. Pareager Publisher.
- Edwards, C., Gandini, L., & Nimmo, J. (1990). *Loris Malaguzzi and the Teachers*. Nebraska Lincoln.
- Inan, H. Z. (2009). Integrated Disciplines: Understanding the Role of Art in Science Education in a Preschool Hatice. *Journal of Applied Sciences Research*, 5(10), 1375-1380.
- Manera, L. (2022). *Art and aesthetic education in the Reggio Emilia Approach*. Università degli Studi di Modena e Reggio Emilia.
- Nguyễn Thị Thành (2022). Giới thiệu hướng tiếp cận Reggio Emilia và ứng dụng trong bối cảnh đổi mới giáo dục mầm non tại Việt Nam. *Tạp chí Giáo dục*, 22(6), 20-25.
- Reggio Children and Project Zero (2001). *Making learning visible*. Harvard University.
- Reggio Children Approach (n.d). *Valori*. <https://www.reggiochildren.it/reggio-emilia-approach/valori/>
- Trần Thị Hằng (2017). Phát triển khả năng sáng tạo của trẻ trong hoạt động tạo hình của trẻ mầm non theo phương pháp Reggio Emilia. *Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 8*, 42-44.
- Trịnh Thị Xim (2021). *Một số vấn đề liên quan đến quan điểm xây dựng chương trình giáo dục mầm non Ý (Italia) và đề xuất quan điểm xây dựng chương trình giáo dục mầm non Việt Nam sau 2020*. Hội thảo “Đề xuất quan điểm xây dựng chương trình giáo dục mầm non sau 2020”. Bộ GD-ĐT, tr 75-87.
- Vecchi, V. (2010). *Art and Creativity in Reggio Emilia*. Routledge, Taylor and Francis Group.
- Wurm, J. P. (2005). *Working in the Reggio Emilia way*. Redleaf Press.
- Yuntina, L. (2019). *Early Childhood Education Management at the Kindergarten School*. In Proceedings of the International Conference on Education, Language and Society, pp. 270-277. <http://doi.org/10.5220/0008997602700277>